

Dariusz P. Kała¹

ORCID ID: 0000-0002-2886-9117

Robert Tabaszewski²

ORCID ID: 0000-0002-7737-0056

PRZESŁANKI PODMIOTOWE I PRZEDMIOTOWE NADANIA ODZNAKI ŚWIĘTEGO FLORIANA ORAZ KRZYŻA ŚWIĘTEGO FLORIANA

ABSTRACT

Subjective and functional conditions for awarding the Saint Florian Badge and the Cross of Saint Florian

The paper contains the analysis of public policies on prizes and honors of voluntary fire brigades. The authors show the issue of the conditions for awarding the Saint Florian Decoration and the Saint Florian Cross. These two forms of honoring merits, along with several other forms of rewarding firefighters, were provided for by the legislator in 2022. The authors present the most important rules of the special awarding policy and interpret the Polish constitutional and statutory provisions. These regulations are compared with the established legal practice, traditional customs and with Polish legislation.

¹ Doktor nauk prawnych, adiunkt w Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie, prowadzi Kancelarię Prawną „LexKała”.

² Doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Praw Człowieka i Prawa humanitarnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, adwokat.

Keywords: voluntary fire brigades, awards, orders and state decorations, Saint Florian decorations

Słowa kluczowe: ochotnicza straż pożarna, nagrody, ordery i odznaczenia państwowe, Odznaczenia Świętego Floriana

1. Wstęp

Przedmiotem artykułu jest zagadnienie przesłanek podmiotowych i przedmiotowych nadania Odznaki Świętego Floriana oraz Krzyża Świętego Floriana. Te dwie formy honorowania zasług i ponadstandardowych zachowań, obok szeregu innych sposobów wynagradzania strażaków ochotniczych straży pożarnych (OSP), zostały przewidziane przez ustawodawcę w wyniku wejścia 1 stycznia 2022 r. w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o Ochotniczych Strażach Pożarnych (dalej jako: uosp)³. Odznakę Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, jako honorowe odznaczenie resortowe, przewiduje przepis art. 30 ust. 1 uosp, natomiast Krzyż Świętego Floriana, jako wysokie odznaczenie państwowe, został wprowadzony w przepisie art. 17c ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (dalej jako: uoi)⁴.

Uzasadnieniem wyboru tematu jest brak opracowania naukowego w tym przedmiocie. Artykuł stanowi uzupełnienie luki w doktrynie prawa. Opracowanie ma także duże znaczenie praktyczne, ponieważ w Polsce jest ok. 700.000 strażaków ochotników, potencjalnych kandydatów do przyznania niniejszej odznaki. W tej grupie znajduje się również wielu kandydatów do otrzymania Krzyża Świętego Floriana, jednego z najwyższych polskich odznaczeń, nadawanego przez Prezydenta RP.

Celem opracowania jest odpowiedź na pytanie, jakie są przesłanki podmiotowe i przedmiotowe przyznania Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, a jakie odznaczenia państwowego – Krzyża Świętego Floriana. Z głównym problemem opracowania wiążą się problemy szczegółowe, takie jak: pojęcie ochrony życia i zdrowia, mienia lub środowiska, problematyka wyróżniania się w prowadzeniu takiej działalności, kwestia statusu strażaka ochotniczej straży pożarnej, w tym członka młodzieżowej drużyny pożarniczej. Postawiona została teza, że istniejące do 2021 r. przepisy oraz dotychczasowa praktyka odznaczeniowa, która w niewielkim zakresie umożliwiała solidne wynagradzanie członków OSP za ich ciężką służbę, zasługi

3 Dz.U. z 2021 r., poz. 2490 – dalej także jako ustawa o Ochotniczych Strażach Pożarnych. Szerzej na temat wprowadzanej ustawy zob. D.P. Kała, *Ekspert przestrzega przed ryzykiem demontażu antykorupcji w gminach*, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/prawo/ekspert-przestrzega-przed-ryzykiem-demontażu-antykorupcji-w-gminach>; D.P. Kała, *Ekspert: „zgubiono” przepisy przejściowe związane z ekwiwalentem pieniężnym dla strażaków OSP* [dostęp: 14 marca 2022 r.], <https://samorząd.pap.pl/kategoria/prawo/ekspert-zgubiono-przepisy-przejsciowe-zwiazane-z-ekwiwalentem-pienieznym-dla> [dostęp: 14 marca 2022 r.]; D.P. Kała, *Zakres finansowania ochotniczych straży pożarnych przez gminę do korekty*, <https://www.prawo.pl/samorząd/zakres-finansowania-ochotniczych-strazy-pozarnych-przez-gmine-do,508940.html> [dostęp: 14 marca 2022 r.]; D.P. Kała, *Przepisy o majątku ochotniczych straży pożarnych trzeba poprawić*, „Rzeczpospolita”, 30 czerwca 2021 r.

4 T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 138.

i wybitne osiągnięcia w dziedzinie pożarnictwa, uległy zasadniczej zmianie w wyniku wejścia w życie ustawy o uosp.

W artykule wykorzystane zostały tradycyjne metody naukowe w ramach nauki prawa, takie jak metoda historyczno-prawna, metoda hermeneutyczna, metoda argumentacyjna.

2. Odznaka Świętego Floriana oraz Krzyż Świętego Floriana w systemie nagród i odznaczeń państwowych i korporacyjnych

Strażacy, w tym członkowie OSP, należą do tej kategorii zawodów, których poświęcanie i zaangażowanie niezmiennie spotyka się z najwyższym spośród wszystkich zawodów uznaniem społecznym⁵. To zaufanie nie miało jednak wymiernego przełożenia na sposób, w jaki władze państwowe mogły należycie honorować wszystkich wyróżniających się w pracy strażaków, w tym członków OSP. Aż do końca 2021 r. nie istniały odznaczenia wyłącznie dedykowane członkom OSP⁶. Tę oczywistą lukę, powstałą jeszcze w czasach PRL, próbowały wypełnić władze Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej, nadaniami korporacyjnych medali i odznaczeń pożarniczych przewidzianych w regulaminie Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej (ZOSP)⁷. Niestety, powyższe odznaki, pomimo bardzo wysokiego mandatu społecznego oraz prestiżowego charakteru nadań, od strony formalno-prawnej nie wchodziły w skład polskiego państwowego systemu odznaczeniowego. Stan ten utrzymywał się w odniesieniu do członków OSP, pomimo iż w ustawie o Państwowej Straży Pożarnej, przewidziano możliwość honorowania członków PSP trzystopniową odznaką „Zasłużony dla ochrony przeciwpożarowej”⁸. Argument o braku państwowych odznaczeń osobnych dla członków OSP został wykorzystany

5 Od lat, niezmiennie strażacy otwierają rankingi zawodów cieszących się najwyższym uznaniem. W świetle rankingu CBOS z 1999 r. poparcie dla strażaków wyrażało 87% ankietowanych, natomiast w 2019 r. takie deklaracje wyrażało już 94% badanych osób. Zob. CBOS, „Komunikat z Badań” 1999, nr 32, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1999/K_032_99.PDF; CBOS, „Komunikat z Badań” 2019, nr 157, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_157_19.PDF [dostęp: 11.03.2022 r.]

6 Do takich należy zaliczyć: Złoty Znak Związku OSP RP, Złoty Znak Związku OSP RP, Medal Honorowy im. Bolesława Chomicza, Medal „Za Zasługi dla Pożarnictwa”, Odznaka „Strażak Wzorowy”, „Wysługa Lat”, czy Odznaka „Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza”.

7 Regulamin Odznaczeń, Odznak i Wyróżnień z dnia 12 marca 2009 r., uchwała nr 23/VI/2009 Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2010 r., który został zmieniony Uchwałą Nr 16/V/2018 Zarządu Głównego ZOSP RP z dnia 12.09.2018 r., która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r., dostęp: <http://zosprp.com/files/nowe%20regulamin%20odznaczeniowy.pdf> [dostęp: 9.03.2022].

8 Strażakowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, mogą być przyznane wyróżnienia, w tym odznaka „Zasłużony dla ochrony przeciwpożarowej”. Zob. art. 73 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1940 ze zm.); § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie nadawania Odznaki „Zasłużony dla Ochrony Przeciwpożarowej” (Dz.U. z 2014 r., poz. 787 ze zm.), dalej jako: Rozporządzenie z 10 kwietnia 2014 r.

w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o ochotniczych strażach pożarnych z dnia 9 listopada 2021 r.⁹. Dodatkowo w tym czasie ustanowiono 14 lipca 2021 r. przez Zarząd Główny ZOSP Krzyża Rycerskiego Świętego Floriana za Męstwo, Ratowanie Życia i Ochronę Mienia nadawanego członkom OSP za działania ratownicze¹⁰. Ostatecznie, powyższa luka została usunięta w wyniku wejścia 1 stycznia 2022 r. w życie uosp.

Ustawa o Ochotniczych Strażach Pożarnych petryfikuje istniejący w systemie odznaczeniowym dualizm honorowania wybitnych osiągnięć i zasług obywatelskich, tj. odrębnie za działania ponadstandardowe w postaci odznaki resortowej oraz osobno w postaci orderów i odznaczeń w wyróżnianiu zasług, cnót obywatelskich i wybitnych osiągnięć¹¹. Znaki szaszczytne różnią się od siebie nie tylko klasą, rangą i starszeństwem, ale przede wszystkim odrębnymi przesłankami, które trzeba spełnić, aby je otrzymać. Odmienne ukształtowano również procedurę w zakresie nadań oraz zakres uprawnień wynikających z faktu ewentualnego nadania¹². Wspólną cechą obu tych szczególnych form honorowania, jest niemajątkowy, a jedynie szaszczytny charakter uzyskanego wyróżnienia¹³. Ustawa przewiduje dwie heterogeniczne formy wyróżniania członków OSP: osobno resortową, honorową odznaką Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” oraz odrębnie możliwość przedstawienia członka OSP do orderu lub odznaczenia określonego w ustawie o orderach i odznaczeniach z 1992 r., w tym przedstawienia do odznaczenia Krzyżem Świętego Floriana.

Szczególną kategorią znaków szaszczytnych dedykowanych członkom OSP, są odznaki o charakterze resortowym¹⁴. Do tej kategorii należy ustanowiona w 2021 r. Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”. Zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 1 uosp, strażakowi ochotniczej straży pożarnej, w tym członkowi młodzieżowej drużyny pożarniczej, może być przyznane wyróżnienie w postaci Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, którą przyznaje się osobom wyróżniającym się w podejmowaniu działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska. Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” jest polskim odznaczeniem cywilnym, nadawanym przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych za czyny podejmowane w ramach służby, jak i poza nią¹⁵. Nie jest zatem wymagany

⁹ RPU IX, poz. 1765.

¹⁰ Krzyż został nadany z okazji 100. rocznicy działalności Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP.

¹¹ Zob. art. 1 uoio.

¹² R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *Ustawa o orderach i odznaczeniach. Komentarz*, Lublin 2013, s. 11–12; P. Jakubowski, *Odznaczenia w administracji skarbowej w Polsce*, „Monitor Prawa Celnego i Podatkowego” 2016, nr 5, s. 190.

¹³ Z tytułu posiadania odznak i odznaczeń, w tym Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” i Krzyża Świętego Floriana uhonorowany nie posiada żadnych dodatkowych korzyści, takich jak np. dodatek do emerytury, co wynika z przyjętej w III RP zasady, że znaki szaszczytne są wyłącznie fizycznym potwierdzeniem osiągnięć uhonorowanego. Otrzymane odznaczenie nie tworzy również prawa podmiotowego. Zob. R. Tabaszewski, *Wybrane aspekty nagradzania nauczycieli za usługi dla oświaty i wychowania*, [w:] *Aktualne problemy szkolnictwa wyższego*, red. E. Biradzka, K. Kozioł, Ł. Jurek, Lublin–Warszawa 2016, s. 116–117.

¹⁴ R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *op. cit.*, s. 31.

¹⁵ Odznaczeniami dedykowanymi za czyny wynikające ze służby wzorowej, ale standardowej, są nadawane przez Prezydenta RP trzystopniowe odznaczenia państwowe „Medal za Długoletnią Służbę” oraz

udowodniony bezpośredni związek przyczynowy między podejmowanymi przez członka OSP działaniami w trakcie służby a osiągnięciami uzasadniającymi wyróżnienie. Wystarczy wykazanie samych efektów w postaci ochronionego życia, zdrowia, mienia lub środowiska.

Odnazka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, w odróżnieniu od trójstopniowej Odznaki „Zasłużony dla ochrony przeciwpożarowej”, jest odznaczeniem jednostopniowym nadawanym wyłącznie członkom OSP¹⁶. Brak ustawowego rozróżnienia na poszczególne stopnie (np. brązowy, srebrny i złoty) nie tamuje możliwości wielokrotnego jej nadania. Bez znaczenia jest przy tym staż w OSP, wiek, uzyskane odznaczenia, wyróżnienia i nagrody, jak również inne cechy charakteryzujące kandydata proponowanego do odznaczenia. Dopuszczalne jest również nadawanie pośmiertnie Odznaki (tzw. odznaczenia *post mortem*), zwłaszcza za podejmowanie bezpośrednich działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, za które zmarły oddał własne zdrowie i życie¹⁷.

Oprócz Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, od 1 stycznia 2022 r. równolegle jest przyznawany także Krzyż Świętego Floriana, jedno z najwyższych odznaczeń państwowych. W świetle art. 17c uoio Krzyż Świętego Floriana jest nagrodą za wybitne osiągnięcia w realizacji zadań wynikających z bycia członkiem ochotniczej straży pożarnej¹⁸. Poza Krzyżem Świętego Floriana przepisy uosp przewidują również możliwość wyróżniania pracy i osiągnięć zawodowych członków OSP na zasadach ogólnych. Najbardziej znaczącymi, nadawanymi przez Prezydenta RP najwyższymi odznaczeniami państwowymi są Ordery: „Orla Białego” i „Odrodzenia Polski”¹⁹. Jednak szczególne znaczenie dla osób zasłużonych dla ochrony przeciwpożarowej mają Krzyże: Zasługi (art. 16 uoio); Zasługi za Dzielność (art. 17 uoio), jak również jest nim Medal za Ofiarność i Odwagę (art. 18 uoio)²⁰. Z systematyki uoio wynika starszeństwo Krzyża Świętego Floriana, który w hierarchii znajduje się za Krzyżami,

brązowe, srebrne i złote „Krzyże Zasługi”. P. Kuczma, *Nadawanie orderów i odznaczeń państwowych jako prerogatywa prezydenta*, [w:] *Profesora Jana Bocia styl, słowa, szkoła*, red. A. Szadok-Bratuń, Wrocław 2009, s. 183–193.

¹⁶ § 2 Rozporządzenia MSW z 10 kwietnia 2014 r.

¹⁷ Por. J. Mazurkiewicz, *Pośmiertne nadawanie orderów i odznaczeń*, „Palestra” 2012, nr 7–8, s. 9–20.

¹⁸ Art. 17c uosp, w wyniku nowelizacji, która weszła w życie 1 stycznia 2022 r.

¹⁹ R. Tabaszewski, *Prawne aspekty odznaczania osób zasłużonych dla rolnictwa i ubezpieczeń społecznych w rolnictwie*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia”, 2018, nr 66 (4), s. 123–125. W praktyce nadaniowej ostatnich lat Prezydent RP nadał kilka orderów „za wybitne zasługi dla ochrony przeciwpożarowej”, w tym w postaci Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, bądź w „działalności na rzecz rozwoju pożarnictwa” zob. Postanowienie RP z dnia 30 maja 2014 r. o nadaniu orderów (M.P. z 2014 r. poz. 924); „za wybitne zasługi dla polskiego pożarnictwa” Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, zob. Postanowienie Prezydenta RP z dnia 21 sierpnia 2002 r. o nadaniu orderów i odznaczeń (M.P. z 2002 r. Nr 57 poz. 781); „upowszechniania historii pożarnictwa”, zob. Postanowienie Prezydenta RP z dnia 3 lutego 2016 r. o nadaniu odznaczeń (M.P. z 2016 r. poz. 325), czy „w dziedzinie bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa” Postanowienie Prezydenta RP z dnia 30 maja 2014 r. o nadaniu orderów (M.P. z 2014 r., poz. 922).

²⁰ Dodatkowo, za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej w służbie Państwa możliwe jest otrzymanie przez członka OSP Medalu Za Długoletnią Służbę.

a przed Medalami. Krzyż Świętego Floriana jest więc ostatnim tak znaczącym odznaczeniem państwowym, znajdującym się w hierarchii tuż przed Medalami nadawanymi przez Prezydenta²¹.

3. Przesłanki podmiotowe

Zgodnie z art. 30 ust. 1 uosp strażakowi OSP, w tym członkowi młodzieżowej drużyny pożarniczej, mogą być przyznane wyróżnienia: 1) Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, którą przyznaje się osobom wyróżniającym się w podejmowaniu działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, 2) przedstawienie do orderu lub odznaczenia na podstawie odrębnych ustaw.

W regulacji tej zawarto nie tylko przesłanki przedmiotowe odznak i odznaczeń, ale także przesłanki podmiotowe. Przez przesłanki podmiotowe rozumie się wskazanie, jakie konkretne osoby mogą otrzymać wymienione w pracy odznaczenia. W art. 30 uosp wskazuje się na dwie kategorie podmiotów tj. strażaka OSP oraz członka młodzieżowej drużyny pożarniczej.

W art. 1 ust. 3 uosp zawarto definicję legalną strażaka OSP, wskazując, że ochotnicze straże pożarne zrzeszają członków ochotniczych straży pożarnych, zwanych dalej „strażakami OSP”. Zgodnie z tą definicją strażakiem OSP jest członek ochotniczej straży pożarnej. Ustawa o Ochotniczych Strażach Pożarnych nie określa zasad członkostwa w OSP. W tym przypadku należy wskazać, że zgodnie z art. 1 ust. 1 uosp ochotnicze straże pożarne to jednostki ochrony przeciwpożarowej będące stowarzyszeniami w rozumieniu ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach²². Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 4 p.o.s. statut stowarzyszenia określa w szczególności sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków. Zgodnie z art. 49 uosp statuty ochotniczych straży pożarnych uchwalone przed dniem wejścia w życie ustawy zachowują moc.

Ochotnicze straże pożarne w Polsce to odrębne i niezależne od siebie stowarzyszenia. Każde z nich posiada swój statut zgłoszony do Krajowego Rejestru Sądowego. Aby zdekodować zasady członkostwa w każdej OSP w Polsce, należałoby odwoływać się do statutów poszczególnych jednostek. Jednak trzeba wskazać, że statuty ochotniczych straży pożarnych w Polsce były kształtowane na statucie wzorcowym przygotowanym przez Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych w Polsce.

Zgodnie ze statutem wzorcowym OSP Członkowie OSP dzielą się na: 1) członków zwyczajnych, w tym członków młodzieżowych i kobiecych drużyn pożarniczych, 2) członków wspierających, 3) członków honorowych.

W art. 8 uosp wskazano, że strażak OSP, który posiada odpowiedni wiek, ubezpieczenie, orzeczenie lekarskie, szkolenie bezpieczeństwa i higieny pracy, szkolenie

²¹ R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *op. cit.*, s. 28.

²² Dz.U. z 2020 r., poz. 2261 – dalej jako p.o.s. Szerzej na ten temat: D.P. Kała, *System finansowania ochotniczych straży pożarnych w Polsce*, Gdańsk 2022.

podstawowe jest uprawniony do udziału w działaniach ratowniczych i nazywany strażakiem ratownikiem OSP. Oznacza to, że każdy strażak ratownik jest jednocześnie strażakiem OSP, ale nie każdy strażak OSP jest strażakiem ratownikiem OSP.

Zgodnie z art. 17c uoio nagrodą za wybitne osiągnięcia w realizacji zadań wynikających z bycia członkiem ochotniczej straży pożarnej jest Krzyż Świętego Floriana. Zadania OSP zostały wskazane w art. 3 uosp, który stanowi katalog zamknięty. Zgodnie z art. 7 ust. 1 uosp gmina jest obowiązana do zawarcia umowy ze wszystkimi ochotniczymi strażami pożarnymi działającymi na jej terenie, zawierającymi postanowienia dotyczące podejmowanych działań, o których mowa w art. 3, oraz postanowienia dotyczące obowiązków, o których mowa w art. 10 ust. 1. W związku z tym OSP nie muszą realizować wszystkich zadań określonych w art. 3 uosp. Zgodnie z art. 2 ust. 2 p.o.s., stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności. Przepis art. 2 ust. 2 p.o.s. należy uznać za nadrzędny systemowo nad art. 3 uosp. W związku z tym OSP mogą realizować zadania wykraczające poza katalog określony w art. 3 uosp. Artykuł ten należy traktować jako zakreślenie zadań ogólnie z zakresu ochrony przeciwpożarowej. OSP mogą realizować także zadania wykraczające poza ochronę przeciwpożarową, a np. związane z kulturą, oświatą, wychowaniem młodzieży itp. Za taką działalność wykraczającą poza ochronę przeciwpożarową także może być przyznany Krzyż Świętego Floriana.

4. Przesłanki przedmiotowe

Aby otrzymać wyróżnienie Świętego Floriana w formie Krzyża lub odznaczenia resortowego, członkowie OSP powinni legitymować się określonymi cechami: zasługami, cnotami obywatelskimi i wybitnymi osiągnięciami, które należy określać mianem przesłanek przedmiotowych. Przesłanki te można podzielić na przesłanki ogólne, wyrażone w uoio, a także przesłanki szczegółowe, czyli te dotyczące podmiotów, którym dedykowane jest dane odznaczenie.

Przy ocenie zasadności procedowania kandydatury do odznaczenia Krzyżem Świętego Floriana, każdorazowo konieczne jest stwierdzenie występowania jednej z dwóch ogólnych przesłanek ustawowych, tj. położenia zasług dla chwały (łac. *gloria*) bądź rozwoju (łac. *progressio*) Rzeczypospolitej. Na tej postawie, już na etapie przedstawiania kandydatury powinna następować ocena, czy i z jakim typem zasług mamy do czynienia oraz, czy w ogóle możliwe jest procedowanie wniosku²³. Warto zauważyć, że w razie stwierdzenia braku istnienia jednej z powyższych przesłanek, nieefektywna będzie analiza przesłanek szczegółowych, które zawierają się w zbiorze przesłanek ogólnych, co wynika z zasady ekskluzywności samych przesłanek²⁴.

²³ R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *op. cit.*, s. 28.

²⁴ *Ibidem*, s. 31; B. Banaszak, *Kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące orderów i odznaczeń*, „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 4, s. 27–38.

W razie procedowania danej kandydatury do odznaczenia, niewystarczające jest samo uprawdopodobnienie występowania przesłanek ogólnych. Konieczne jest bowiem stwierdzenie występowania szczegółowych przesłanek przedmiotowych u danego członka OSP. Przesłanki te zostały określone odpowiednio dla Odznaczenia Świętego Floriana w treści przepisu art. 30 ust. 1 uosp, natomiast w odniesieniu do Krzyża Świętego Floriana zostały one wyartykułowane w treści przepisu art. 17c uoio. Przy odznaczaniu Krzyżem Świętego Floriana ustawodawca wyróżnił dwie kumulatywne przesłanki przedmiotowe, na podstawie których możliwe jest zainicjowanie procedury odznaczeniowej. Są nimi: 1) „wybitne osiągnięcia” poczynione 2) „w realizacji zadań wynikających z bycia członkiem ochotniczej straży pożarnej”²⁵.

Wnioski o nadanie Krzyża Świętego Floriana zasłużonym za osiągnięcia wynikające z faktu bycia członkiem OSP przedstawia Prezydentowi Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji (art. 31 ust. 8 uoio). To minister dysponuje dozą uznania, czy i w jaki sposób przedstawiać członka OSP do danego odznaczenia, w szczególności do Krzyża Świętego Floriana, czy też poprzestać na wyróżnieniu Odznaką Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”²⁶. Nie są bowiem wystarczającymi przesłankami przedstawienia do odznaczenia zasługi na rzecz „społeczności lokalnej”, społeczności „ponadlokalnej” bądź „regionalnej”, a nawet „ponadregionalnej”, które to kryteria mogą być zawodowe w ustalaniu wagi honorowanego osiągnięcia, stąd też należy sięgać po szczegółowe kryteria przedmiotowe i ich wykładnię.

Odmierna sytuacja występuje w przypadku oceny zasadności występowania przesłanek przedmiotowych warunkujących procedowanie danej kandydatury członka OSP do wyróżnienia odznaczeniem Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”. Po pierwsze, inaczej niż ma to miejsce w przypadku Krzyża, przesłanki wymienione w art. 30 ust. 1 uosp, zostały dość precyzyjnie określone, a działania otwierające drogę do wyróżnienia muszą nosić znamiona „wyróżniających się” w danej aktywności. Tworzą one katalog zamknięty, który pokrywa się z zakresem przedmiotowym uosp wyrażonym w jej art. 3 ust. 1, ale także z zakresem przedmiotowym ustawy o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 r.²⁷ wyrażonym w definicji legalnej z art. 1 uppoż. Po drugie, nie jest wymagane przez proponowanego do odznaczenia członka

²⁵ Należy zauważyć, że obie te przesłanki są pojęciami nieostrymi, których konkretyzacja i kategoryzacja następuje w sytuacji dokonywania oceny zasług danej osoby na tle ściśle oznaczonych uwarunkowań polityczno-społecznych. Ustawa wymaga przy tym, aby obie te przesłanki zaistniały jednocześnie w sposób kumulatywny, a nie alternatywny.

²⁶ Warto zauważyć, że przedstawienie przez ministra do odznaczenia bądź orderu nie tamuje możliwości nadania przez Prezydenta RP danego orderu lub odznaczenia, w tym Krzyża Świętego Floriana z własnej inicjatywy. W świetle uoio Prezydent jest bowiem podmiotem uprzywilejowanym dysponującym wyłączną samodzielną kompetencją w tym zakresie. Zob. B. Banaszak, *op. cit.*, s. 27–38.

²⁷ Zakres ten obejmuje podejmowanie działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska przez określone działania, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–15 uosp. Działania te mają mieć za zadanie realizację przedsięwzięć zapewniających ochronę „przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem” poprzez: zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia; zapewnianie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia oraz na rzecz ochrony ludności; jak również prowadzenie działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowe. Zob. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 869 (dalej jako: uppoż).

OSP spełnienie powyższych przesłanek w sposób kumulatywny. Wystarczające jest spełnienie jednej z przesłanek wymienionych w przepisie art. 30 ust. 1 uosp. Oznacza to, że ustawodawca pozostawił podmiotowi uprawnionemu dozę marginesu w ocenie, czy i która ze szczegółowych ustawowych przesłanek przedmiotowych została spełniona.

Trzeba także zwrócić uwagę, że w art. 30 ust. 1 uosp wskazano, że Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” jest przyznawana „osobom wyróżniającym się w podejmowaniu działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska”. Istotne jest tutaj wskazanie na użycie słowa „w celu”. Dokonując wykładni tego zwrotu, należy bazować nie tylko na wykładni językowej, ale także na wykładni celowości i systemowej. Skoro w art. 30 ust. 1 uosp wskazano wprost, że odznaka Świętego Floriana przyznawana jest strażakom OSP (czyli strażakom mającym i nie mającym statusu strażaka ratownika OSP), to słowo „w celu” należy rozumieć możliwie szeroko. Oznacza to, że celem ustawodawcy było odznaczenie nie tylko za działania ratownicze w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, ale także za wszelkie inne działania, które pośrednio przyczyniają się do możliwości prowadzenia działań ratowniczych przez OSP. W tym przypadku trzeba działalność OSP traktować jako całość, jako zbiorczy organizm, którego działalność zależy od współpracy i pracy wszystkich strażaków należących do danej OSP. Aby jednostka OSP mogła prowadzić działalność ratowniczą, konieczne jest funkcjonowanie w Zarządzie OSP i współdziałanie osób wchodzących w skład zarządu. Dlatego działalność np. strażaka OSP, który nie wyjeżdża do działań ratowniczych, ale jest np. członkiem zarządu OSP czy kronikarzem, także jest działalnością podejmowaną „w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska”. Praktycznie każda działalność strażaka OSP, która przyczynia się do istnienia OSP i realizacji zadań statutowych OSP lub nawet szerzej zadań wskazanych w art. 3 uosp, jest działalnością podejmowaną „w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska”. Stanowisko takie musi być uznane za trafne, ponieważ gdyby ustawodawca chciał wyróżniać tylko i wyłącznie strażaków ratowników OSP, to takie ograniczenie zawarłby w ustawie, a takiego ograniczenia nie ma. Jeżeli by uważać, że przyznawanie Odznaki Świętego Floriana należy ograniczyć tylko do strażaków ratowników OSP, to z możliwości otrzymania odznaki wykluczemy bardzo duży procent członków OSP, którzy wykonują w OSP prace na rzecz jej istnienia i rozwoju, a nie jeżdżą do działań ratowniczych.

Powyższe uwagi należy także zastosować do przyznawania Krzyża Świętego Floriana, który jest przyznawany za „wybitne osiągnięcia w realizacji zadań wynikających z bycia członkiem ochotniczej straży pożarnej”. Także w tym przepisie nie ma ograniczenia do strażaków ratowników OSP. Przepis mówi o nagradzaniu członków OSP.

W świetle uosp, wystarczające dla zatwierdzenia kandydatury danego członka OSP jest stwierdzenie występowania przynajmniej jednej z poniższych wyróżniających się aktywności²⁸. Są nimi: 1) ochrona życia, 2) ochrona zdrowia, 3) ochrona mienia, 4) ochrona środowiska²⁹. Przesłanki te zbliżają się zakresowo z przesłankami

²⁸ Art. 30 ust. 1 uosp.

²⁹ Warto zauważyć, że przesłanki te nie zostały sprecyzowane w ten sposób w stosunku do funkcjonariuszy innych służb, takich jak Wojsko Polskie (Medal Wojska Polskiego), czy Straż Graniczna (Medal za Zasługi dla Straży Granicznej), pomimo że odznaczenia te są nadawane za ratowanie życia i zdrowia ludności.

wymienionymi w art. 18 ust. 1 uoio warunkującymi wyróżnienie ustanowionym ustawą z dnia 17 lutego 1960 r. Medalem za Ofiarność i Odwagę³⁰, choć nie są ze sobą tożsame. Medal za Ofiarność i Odwagę stanowi nagrodę dla osób, które z narażeniem życia lub zdrowia ratowały zagrożone życie ludzkie, lub mienie³¹. Długoletnia praktyka nadań Medalu może jednak stanowić wskazówkę interpretacyjną wykładni pojęć „życie”, „zdrowie” oraz „mienie”. Z kolei przesłanka „mienia” może być interpretowana z innych źródeł prawa³².

Warto zauważyć, że ocenie prawnej nie podlega każda aktywność podejmowana przez członków OSP, ale jedynie taka, która ma charakter wyróżniający. Przez „wyróżnianie się w podejmowaniu działań” należy zatem zaliczyć wszystkie te aktywności członków OSP, które noszą znamiona „ponadstandardowych”³³. Są to więc takie działania, które zostały przewidziane w art. 1 uppoż, czyli działania służące ochronie „przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem”. Działania te mają mieć charakter kierunkowy, czyli mają one prowadzić do „realizacji przedsięwzięć”, a więc działań zakończonych powodzeniem oraz nosić znamię „wyróżniających się”. Nie zawsze musi być to zarazem czyn świadczący o szczególnej odwadze lub męstwie. Przez pojęcie działań „wyróżniających się” należy rozumieć wszystkie te przedsięwzięcia, które są różne od innych, co do zasady lepszych³⁴. Bez wątplenia działania o charakterze ratowniczym wyczerpują znamiona działań „wyróżniających się”³⁵. Termin ten oznacza każdą czynność podjętą w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska³⁶. Przy czym wyróżnianie się będzie wówczas zachodzić, kiedy strażak OSP uczestniczy w działaniach ratowniczych regularnie i przez wiele lat, a nie sporadycznie i okazjonalnie.

Pierwsza dwie wymienione w przepisie przesłanki dotyczą ochrony życia i zdrowia, czyli dóbr wymagających wyjątkowej ochrony. Wymóg ten jest wzorowany na klasycznej przesłance „obrony życia i mienia obywateli” występującej w uoio³⁷. Zarówno

30 Ustawa z dnia 17 lutego 1960 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. Nr 10, poz. 66).

31 R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *op. cit.*, s. 113.

32 Należy zauważyć, że przesłanki warunkujące uzyskanie odznaczenia Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” są zbliżone do tych, które umożliwiają otrzymanie wyróżnienia Medalem imienia podkomisarza Policji Andrzeja Struja. Zarządzenie nr 5 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia odznaki okolicznościowej pod nazwą „Odznaka imienia podkomisarza Policji Andrzeja Struja” (Dz. Urz. MSWiA z 2021 r., poz. 6).

33 Chodzi o ponadstandardowe działania, jak np. ma to miejsce w przypadku np. Medalu „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny”, które niekoniecznie muszą być uznane za zachowania wzorowe (takim jest dedykowany Medal za Długoletnią Służbę). R. Tabaszewski, *Nagrody i odznaczenia państwowe jako ekstrordynaryjna forma wyróżniania osiągnięć naukowych w dziedzinie innowacyjności*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2013, nr 3 (197), s. 223.

34 Zob. Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/wyr%C3%B3%C5%BCniaj%C4%85cy%20si%C4%99.html>, ostatni dostęp 28 lutego 2022 r. [14.03.2022 r.].

35 Przesłanki podjętych działań ratowniczych zawiera art. 2 pkt 2 uppoż.

36 Zob. rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 12 lipca 2016 r., sygn. P-1.4131.173.2016.SA, Legalis nr 1472973

37 Chodzi o rozumienie zdrowia i życia w znaczeniu szerokim, a więc nie wyklucza to również sytuacji faktycznych określonych w innych przepisach ustanawiających odznaki, takich jak np. Odznaka „Zasłużony Dawca Przeszczepu”, która została ustanowiona w art. 22 ust. 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005

przesłankę „ochrony życia”, jak i przesłankę „ochrony zdrowia”, należy rozpatrywać łącznie z uwagi na to, że są to związane ze sobą istotowo i wzajemnie warunkujące się fundamentalne dobra człowieka³⁸. Dobra te są najszerzej akcentowanymi i niekwestionowanymi dobrami człowieka, a uprawnienia wynikające z realizacji tych dóbr mają charakter wieloskładnikowy i dlatego zasługują na bezwarunkową ochronę³⁹. Życie i zdrowie ludzkie to egzystencjalne prawa każdego człowieka, bez których pełnej ochrony i zabezpieczenia nie jest możliwa całkowita realizacja innych uprawnień człowieka. Stąd też przedmiotem ochrony jest zagrożona ludzka egzystencja.

Do działań służących ochronie życia należy zaliczyć wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia zapobiegające zdarzeniom, w wyniku których ludzie ponieśliby śmierć. Z kolei ochronę zdrowia należy rozumieć tu szerzej niż tylko jako system świadczeń zdrowotnych, ale przede wszystkim jako zapobieganie wystąpienia chorób i przeciwdziałanie ułomnościom. W odniesieniu do zakresu działania OSP, chodzi oczywiście o takie działania, które w sposób oczywisty świadczą o odwadze lub męstwie członka OSP, a mają na celu ratowanie zdrowia i życia innej osoby, zapobieganiu kalectwa i niepełnosprawności⁴⁰.

Kolejną przesłanką przedmiotową jest przesłanka ochrony mienia. Jest to bardzo szerokie pojęcie, przy czym w sposób najbardziej kompleksowy sposoby ochrony mienia zostały zdefiniowane w ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia⁴¹, ale również Kodeksu cywilnego⁴², Kodeksu karnego⁴³ i innych ustaw. W świetle powyższych ustaw należy uznać, że ochrona mienia to działania zapobiegające niepożądanym zagrożeniom utraty mienia, w tym także przestępstwom i wykroczeniom, a także przeciwdziałające powstawaniu szkody wynikającej z tych zdarzeń oraz niedopuszczające do wstępu osób nieuprawnionych na teren chroniony wystąpieniu zagrożeniem na mieniu⁴⁴. Przez mienie należy uznać własność i inne prawa o charakterze majątkowym, co oznacza, że przedmiotem ochrony mogą podlegać tylko aktywa⁴⁵. Nie ma przy tym żadnego znaczenia, czy chodzi o mienie prywatne, czy publiczne. Ochrona mienia może być realizowana w formie bezpośredniej ochrony fizycznej bądź też może być realizowana w formie zabezpieczenia technicznego. Szczególną formą ochrony mienia jest

o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie ustanowienia odznaki honorowej „Za zasługi dla ochrony zdrowia”, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia (Dz.U. z 2021 r., poz. 2254). Jak również dotyczy to Odznaki „Honorowy Dawca Krwi – Zasłużony dla Zdrowia Narodu” na rzecz ratowania ludzkiego życia i zdrowia oraz aktywnej działalności w ruchu honorowego krwiodawstwa, zob. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz.U. z 2021 r., poz. 1749).

38 R. Tabaszewski, *Prawo do zdrowia w systemach ochrony praw człowieka*, Lublin 2016, s. 115.

39 J. Jończyk, *Prawo do ochrony zdrowia*, „Państwo i Prawo” 1987, z. 1, s. 9.

40 Działania te wpisują się w zakres przedmiotowy uosp stanowiącej, że członkowie OSP podejmują czynności na rzecz ochrony ludności, ochrony przeciwpożarowej oraz ratownictwa w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

41 T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1995.

42 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.).

43 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2345 ze zm.).

44 Art. 2 pkt 5 ustawa o ochronie osób i mienia.

45 Art. 44 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.).

przeciwdziałanie zagrożeniom dóbr kultury, w tym opieką nad zabytkami, za co także członkowie OSP, na zasadach ogólnych, mogą uzyskać Odznakę „Za opiekę nad zabytkami”⁴⁶.

Ostatnią przesłanką przedmiotową jest ochrona środowiska. Jest to przesłanka nieostra, ale obecna w systemie odznaczeniowym od dawna. Aktualnie przy ocenie zasług danego kandydata na rzecz ochrony środowiska należy posługiwać się pojęciem zawartym w ustawie – Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.⁴⁷. Ochrona środowiska to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej. Ochrona ta polega w szczególności na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom; jak również przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego⁴⁸. Pomocna dla jej wykładni przesłanka „ochrony środowiska” może być analiza praktyki nadań Odznaki honorowej „Za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej” w „uznaniu ich zasług dla ochrony środowiska i gospodarki wodnej”⁴⁹. Otrzymanie przez członka OSP takiej Odznaki, nie wyklucza w żaden sposób uhonorowania Odznaczeniem Świętego Floriana, zwłaszcza jeśli działania podjęte na rzecz środowiska naturalnego mają istotne znaczenie dla społeczności lokalnej.

Jak wynika z dokonanej analizy powyższych przesłanek, tworzą one *numerus clausus*. Ustawodawca, w odróżnieniu od innych odznaczeń tego typu, nie zdecydował się na umieszczenie przesłanki wykazania się szczególnym bohaterstwem⁵⁰. Ustawa nie wymaga również, aby były to „czyny, spełnione w specjalnie ciężkich warunkach z wykazaniem wyjątkowej odwagi, z narażeniem życia lub zdrowia”. Takie rygory były wymagane m.in. przy rozpatrywaniu danej kandydatury do wyróżnienia Krzyżem Zasługi za Dzielność⁵¹. W odróżnieniu również od innych tego typu odznaczeń, takich jak np. Odznaka „Semper Paratus”⁵², ustawodawca nie czyni różnicy, aby czynności podejmowane w celu ochrony życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia były podejmowane przez członków OSP w trakcie realizacji zadań służbowych lub w czasie wolnym od służby⁵³. Liczy się zatem fakt wyróżniania się członków OSP w realizowanych przez nich działaniach.

46 Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz.U. Nr 124, poz. 1304).

47 T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.

48 Art. 3 pkt 13 ustawy prawo ochrony środowiska.

49 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2003 r. w sprawie ustanowienia odznaki honorowej „Za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia (Dz.U. Nr 191, poz. 1869).

50 Taka przesłanka była wymieniona *expressis verbis* w ustawie z 1960 r. Medalem za Ofiarność i Odwagę honorowano wówczas za czyny takie jak: śpieszenie na ratunek w przypadku pożarów, wybuchów lub innych nieszczęśliwych wypadków, klęsk żywiołowych, pomoc tonącym albo ratunek zagrożonego mienia. R. Tabaszewski, P. Jakubowski, *op. cit.*, s. 113.

51 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o ustanowieniu Krzyża Zasługi za Dzielność, t.j. Dz.U. z 1939 r. Nr 70, poz. 475.

52 Zarządzenie Nr 62/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 17 października 2012 r. w sprawie ustanowienia odznaki „Semper paratus”.

53 Przykładowo, w przypadku Medalu imienia podkomisarza Policji Andrzeja Struja, minister w odniesieniu do czynności służbowych wymaga, aby czynności te były podjęte z narażeniem własnego życia lub zdrowia, natomiast w przypadku czynności podejmowanych poza służbą takiego rygoru już nie ma.

Należy także zwrócić uwagę na dystynkcję pomiędzy „wyróżnianiem się” (odznaka Świętego Floriana) a „wybitnością” (Krzyż Świętego Floriana). Przez słowo „wybitny” należy rozumieć „wybijający się ponad przeciętność”⁵⁴, „znacznie wyróżniający się talentem, zdolnościami lub osiągnięciami”⁵⁵.

W związku z tym należy uznać, że „wybitność” jest czymś więcej niż „wyróżnianie się”. Oznacza to, że praktyka wnioskowania i przyznawania odznaczenia Świętego Floriana i Krzyża Św. Floriana powinna się ukształtować w taki sposób, że najpierw należy wnioskować o przyznanie dla strażaka OSP odznaczenia Świętego Floriana, a jeżeli „wyróżnianie się” osiągnie poziom „wybitności”, należy wnioskować dopiero o „prezycencki” Krzyż Świętego Floriana”.

Odznaka Świętego Floriana i Krzyż Świętego Floriana są niezależnymi od siebie odznaczeniami. Nie ma obowiązku otrzymania odznaki Świętego Floriana, aby otrzymać Krzyż Świętego Floriana. Obecnie nie ma jeszcze przepisów wykonawczych do art. 30 uosp i nie jest wskazane wprost czy Minister Spraw Wewnętrznych będzie nadawał odznakę Świętego Floriana”. Ale należy się spodziewać, że tak będzie. Natomiast Krzyż Świętego Floriana jako odznaczenie, jest przyznawane zgodnie z art. 2 ust. 1 uoio przez Prezydenta RP. W związku z tym ocena czy zachodzi przesłanka przedmiotowa „wyróżniania się”, czy „wybitności” będzie należeć raczej do dwóch różnych organów władzy publicznej.

5. Wnioski końcowe

Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” oraz Krzyż Świętego Floriana stanowią obecnie ważne składniki polskiego systemu odznaczeniowego. Wpisanie obu tych form nagradzania na poziom ustawowy w 2021 r. stanowiło ważną część polityki przywracania należnego szacunku i uznania dla odpowiedzialnej służby członków ważnej formacji, jaką są OSP. Obie analizowane formy wyróżniania tj. wysokie odznaczenie państwowe, jakim jest Krzyż Świętego Floriana, jak również resortowa Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, stanowią dedykowane wyłącznie członkom OSP najwyższe formy honorowania ich wysiłków i poświęcenia.

Wyróżnianie szczególnie zasłużonych członków OSP nie ma charakteru wyłącznie uznaniowego, a ocena kandydatury dokonywana jest w oparciu o tzw. przesłanki podmiotowe i przedmiotowe, które zostały zdekodowane w treści artykułu, co sprawiło rozwiązanie celów opracowania wskazanych we wstępie pracy. Przesłanki podmiotowe warunkujące wyróżnianie członków OSP zostały w ustawie określone w sposób jednoznaczny. Nieco odmiennie kształtują się natomiast przesłanki przedmiotowe, które należy dekodować osobno dla Krzyża Świętego Floriana, a odrębnie dla resortowej

⁵⁴ Słownik Języka Polskiego PWN, dostęp: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/wybitny.html> [dostęp: 10.03.2022 r.].

⁵⁵ Wielki Słownik Języka Polskiego, dostęp: <https://wsjp.pl/haslo/podglad/34380/wybitny/5029612/artysta> [dostęp: 10.03.2022 r.].

Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”. Przesłanki przedmiotowe można również podzielić na przesłanki ogólne, właściwe dla nadań Krzyża Świętego Floriana, jak przesłanki szczegółowe warunkujące przedstawianie kandydatur dla Odznaki Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej”, które są *expressis verbis* przewidziane wyłącznie przez przepisy uosp.

Należy pozytywnie ocenić również fakt, iż obecnie, w polskim systemie odznaczeniowym istnieje wielość form honorowania dedykowanym dla osób z OSP. Zarówno Krzyż Świętego Floriana, jak i Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” mogą być nadane tej samej osobie wielokrotnie za różne czyny. Dopuszczalne są również odznaczenia pośmiertne. Ważne jest również, aby zarówno Krzyż, jak i Odznakę Św. Floriana uzyskiwały osoby zasłużone dla OSP, które na wyróżnienie zasługują.

Odznaka Świętego Floriana oraz Krzyż Świętego Floriana to dwa niezależne do siebie odznaczenia. Przesłanki podmiotowe przyznania obydwu odznaczeń spełnia strażak OSP w tym członek młodzieżowej drużyny pożarniczej. Obydwa te odznaczenia może otrzymać: 1) członek zwyczajny OSP (w tym strażak OSP oraz strażak ratownik OSP), w tym członek młodzieżowej i kobiecej drużyny pożarniczej, 2) członek wspierający, 3) członek honorowy.

Krzyż Świętego Floriana może być przyznany za działalność wykraczającą poza ochronę przeciwpożarową. Trzeba się jednak wykazać cnotami obywatelskimi i wybitnymi osiągnięciami w realizacji zadań wynikających z bycia członkiem ochotniczej straży pożarnej. Konieczne jest stwierdzenie występowania jednej z dwóch ogólnych przesłanek ustawowych, tj. położenia zasług dla chwały (łac. *gloria*) bądź rozwoju (łac. *progressio*) Rzeczypospolitej. Cecha, „wybitności” w byciu członkiem OSP jest czymś więcej niż „wyróżnianie się” w działaniach.

Odznaka Świętego Floriana „Za Zasługi dla Społeczności Lokalnej” przyznawana jest nie tylko za działania ratownicze, ale także za służbę w zarządzie OSP czy za inne działania statutowe na rzecz OSP wskazane w art. 3 uosp. Dla zatwierdzenia kandydatury danego członka OSP konieczne jest stwierdzenie występowania przynajmniej jednej z poniższych wyróżniających się aktywności. Są nimi: 1) ochrona życia, 2) ochrona zdrowia, 3) ochrona mienia, 4) ochrona środowiska. Przez pojęcie działań „wyróżniających się” należy rozumieć wszystkie te przedsięwzięcia, które są różne od innych, co do zasady lepsze.

Bibliografia

Literatura

- Banaszak B., *Kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące orderów i odznaczeń*, „Przegląd Sejmowy” 2002, nr 4.
- CBOS, „Komunikat z Badań” 1999, nr 32, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/1999-/K_032_99.PDF; CBOS, „Komunikat z Badań” 2019, nr 157, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_157_19.PDF.
- Jakubowski P., *Odznaczenia w administracji skarbowej w Polsce*, „Monitor Prawa Celnego i Podatkowego” 2016, nr 5.
- Jończyk J., *Prawo do ochrony zdrowia*, PiP 1987, z. 1.
- Kała D.P., *System finansowania ochotniczych straży pożarnych w Polsce*, Gdańsk 2022.
- Kała D.P., *Ekspert przestrzega przed ryzykiem demontażu antykorupcji w gminach*, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/prawo/ekspert-przestrzega-przed-ryzykiem-demontazu-antykorupcji-w-gminach>
- Kała D.P., *Ekspert: „zgubiono” przepisy przejściowe związane z ekwiwalentem pieniężnym dla strażaków OSP*, <https://samorząd.pap.pl/kategoria/prawo/ekspert-zgubiono-przepisy-przejsciowe-zwiazane-z-ekwiwalentem-pienieznym-dla>
- Kała D.P., *Zakres finansowania ochotniczych straży pożarnych przez gminę do korekty*, <https://www.prawo.pl/samorząd/zakres-finansowania-ochotniczych-strazy-pozarnych-przez-gmine-do,508940.html>
- Kała D.P., *Przepisy o majątku ochotniczych straży pożarnych trzeba poprawić*, „Rzeczpospolita”, 30.06.2021.
- Kuczma P., *Nadawanie orderów i odznaczeń państwowych jako prerogatywa prezydenta*, [w:] *Profesora Jana Bocia styl, słowa, szkoła*, red. A. Szadok-Bratuń, Wrocław 2009.
- Mazurkiewicz J., *Pośmiertne nadawanie orderów i odznaczeń*, „Palestra” 2012, nr 7–8.
- Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/wyr%C3%B3%C5%BCniaj-%C4%85cy%20si%C4%99.html>,
- Słownik Języka Polskiego PWN*, dostęp: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/wybitny.html> [dostęp: 10.03.2022 r.].
- Tabaszewski R., Jakubowski P., *Ustawa o orderach i odznaczeniach. Komentarz*, Lublin 2013.
- Tabaszewski R., *Nagrody i odznaczenia państwowe jako ekstraordynaryjna forma wyróżniania osiągnięć naukowych w dziedzinie innowacyjności*, „Zagadnienia Naukoznawstwa” 2013, nr 3 (197).
- Tabaszewski R., *Prawne aspekty odznaczania osób zasłużonych dla rolnictwa i ubezpieczeń społecznych w rolnictwie*, „Ubezpieczenia w Rolnictwie. Materiały i Studia” 2018, nr 66 (4).
- Tabaszewski R., *Prawo do zdrowia w systemach ochrony praw człowieka*, Lublin 2016.
- Tabaszewski R., *Wybrane aspekty nagradzania nauczycieli za zasługi dla oświaty i wychowania*, [w:] *Aktualne problemy szkolnictwa wyższego*, red. E. Biradzka, K. Koziół, Ł. Jurek, Wydawnictwo Erida, Lublin 2016.
- Wielki Słownik Języka Polskiego*, dostęp: <https://wsjp.pl/haslo/podglad/34380/wybitny/5029612/artysta> [dostęp: 10.03.2022 r.].

Dokumenty

- Ustawa z dnia 17 lutego 1960 r. o orderach i odznaczeniach, Dz.U. z 1960 r., Nr 10, poz. 66.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740.
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 869.
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, t.j. Dz.U. z 2021 r. Poz. 1940.
- Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, t.j. Dz.U. z 2021 r., Nr 177.
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi, Dz.U. z 2021 r. poz. 1749.
- Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1995.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.
- Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o Ochotniczych Strażach Pożarnych, Dz.U. z 2021 r. poz. 2490.
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 21 sierpnia 2002 r. o nadaniu orderów i odznaczeń, M.P. z 2002 r. Nr 57, poz. 781.
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 30 maja 2014 r. o nadaniu orderów, M.P. z 2014 r., poz. 922.
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 30 maja 2014 r. o nadaniu orderów, M.P. z 2014 r. poz. 924
- Postanowienie Prezydenta RP z dnia 3 lutego 2016 r. o nadaniu odznaczeń, M.P. z 2016 r. poz. 325.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 października 2003 r. w sprawie ustanowienia odznaki honorowej „Za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia, Dz.U. z 2003 r. nr 191, poz. 1869.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie ustanowienia odznaki honorowej „Za zasługi dla ochrony zdrowia”, ustalenia jej wzoru, zasad i trybu nadawania oraz sposobu noszenia, Dz.U. z 2021 r., poz. 2254.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami”, Dz.U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 listopada 2008 r. w sprawie nadawania Odznaki „Zasłużony dla Ochrony Przeciwpożarowej”, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 787.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o ustanowieniu Krzyża Zasługi za Dzielność, t.j. Dz.U. z 1939 r., Nr 70, poz. 475.
- Zarządzenie Nr 62/2012 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 17 października 2012 r. w sprawie ustanowienia odznaki „*Semper paratus*”.
- Zarządzenie nr 5 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia odznaki okolicznościowej pod nazwą „Odznaka imienia podkomisarza Policji Andrzeja Struja”, Dz. Urz. MSWiA z 2021 r. poz. 6.

Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 12 lipca 2016 r., sygn. P-1.4131.173.2016.SA.

Regulamin Odznaczeń, Odznak i Wyróżnień z dnia 12 marca 2009 r., uchwała nr 23/VI/2009 Zarządu Głównego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2010 r., http://www.strazpozarna.info/pliki/prawo/odznaczenia_osp_2010.pdf, ostatni dostęp 28 lutego 2022 r.

Uchwała Nr 16/V/2018 Zarządu Głównego ZOSP RP z dnia 12.09.2018 r., która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r., dostęp: <http://zosprp.com/files/nowe%20regulamin%20odznaczeniowy.pdf> [dostęp: 9.03.2022].